

Korint'anom zostane ako magna charta civilizácie lásky. V ňom obracia pozornosť nie natoľko na jednotlivé prejavy (egoizmu či altruizmu), ako na radikálne zdôrazňovanie pojmu človeka ako osoby, ktorá sa znova nachádza pomocou úprimného darovania seba samého. Dar je očividne pre druhých a toto je najdôležitejší rozmer civilizácie lásky.¹⁷⁴

Záver

Láska je naozaj božskou čnosťou, z nej vychádzajú všetky ostatné čnosti, ktoré sú potrebné k nášmu duchovnému rastu a konečnému cieľu, ktorým je sám Boh. Všetky čnosti pomáhajú k tomu, aby sme rástli a uvedomovali si slová apoštola Pavla: „... No najväčšia z nich je láska“ (*1 Kor 13,13*).

11 ČISTOTA AKO ČNOSŤ

Úvod¹⁷⁵

„Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia“ (Mt 5,13)? - hovoria večne platné slová Svätého písma. Soľ dodáva jedlu chuť a chráni ho pred skazou. To je aj povolanie kresťana. Dnes, keď stále viac prestáva svet mať zmysel pre čistotu, je úlohou synov svetla, aby boli soľou. Aby ukázali krásu a hodnotu čistoty, hĺbku a krásu opravdivej lásky. Čaká ich úloha ukázať, že čistota nestráca na aktuálnosti, že je skôr „áno“ ako „nie“. Úloha dať svetu chuť a chrániť ho pred mravnou hnilobou. Ukázať aj iné hodnoty. Pretože, ak „vyhovíme telu vo všetkom, čo si zažiada, je to na škodu iných radostí, iných úžasných oblastí, ktoré nám navždy ostanú uzavreté.“¹⁷⁶ Poukážeme na hodnoty čnosti čistoty, na spôsob, ako si tento poklad v hlinenej nádobe uchovať.

---

¹⁷⁴ Porov.: GRS. s.14.

¹⁷⁵ Porov.: NÁKAČKA, P.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

¹⁷⁶ CANTALAMESA, R.: *Panenstvo*. Bratislava : Serafín, 1999, s. 20.

11.1 Čo je čnosť čistoty

Čnosť čistoty je „jednoducho spôsobilosť v ovládaní vzruchov žiadostivosti, ktoré sú späté s reakciami na sexus.“¹⁷⁷ Pričom sa jedná o stálu spôsobilosť, teda čnosť musí poskytovať záruku, že človek žiadostivosť určite ovládne. Svätý Otec Ján Pavol II., ešte ako kardinál, vo svojej knihe „Láska a zodpovednosť“ obohacuje tieto pohľady o nové postrehy. Píše, že v porovnaní s chápaním Tomáša Akvinského treba oveľa viac dosahovať a zvýrazňovať príbuznosť čistoty s láskou. Čistotu nemožno ináč plne pochopiť, nakoľko ona oslobodzuje lásku od postoja užívania. Užívať totižto znamená použiť nejaký predmet ako prostriedok na dosiahnutie nejakého cieľa. Prostriedok slúži podmetu aj cieľu. Osoba sa stáva prostriedkom vtedy, ak druhý v nej vidí iba predmet utíšenia svojej žiadostivosti. Lenže osoba stvorená na Boží obraz a podobu, koruna tvorstva, bytosť obdarená rozumom, bytosť, za ktorú Kristus vylial svoju krv, nemôže byť degradovaná na úlohu prostriedku. To sa protíví dôstojnosti osoby, a preto podľa personalistickej normy je to neprípustné. „Pravá láska neexistuje, dokiaľ chuť užívať nie je podriadená pripravenosti milovať v každej chvíli.“¹⁷⁸ Čistota sa niekedy nesprávne vysvetľuje ako slepé brzdenie zmyslovosti a vzruchov tela. Praktizovanie takéhoto chápania však vedie k zatlačaniu hodnoty tela a hodnoty sexus do podvedomia a hrozí nebezpečenstvo „výbuchu“. Pápež upozorňuje, že čistota nie je iba „nie“, ale skôr „áno“, z ktorého následne vyplýva „nie“. Dalo by sa to vyjadriť: miluj, a nezneužívaj. Skutočná čistota nevedie k opovrhovaniu telom, ani k zanedbávaniu tela a pohlavného života. Ide o to, že chápanie hodnoty tela a pohlavia musí byť správne osadená v hodnote osoby.¹⁷⁹ Čistota má v sebe určitú pokoru tela. Ľudské telo musí byť pokorné pred tou veľkosťou, akou je osoba. Okrem toho musí byť ľudské telo pokorné pred tou hodnotou, akou je láska. Pokorné teda súčasne jej podriadené. Pri nedostatku čistoty nie je telo podriadené skutočnej láske, naopak, usiluje sa jej nanútiť svoje práva.¹⁸⁰

Čnosť čistoty je pre každého človeka, nielen pre tých, čo sa zriekajú manželstva pre „Božie kráľovstvo“. Je tu pre mladých, ktorým Cirkev zvlášť pomáha spoznať jej hodnoty. Je tu pre manželov, ale aj pre vdovcov, ktorá im pomáha premáhať pokušenia pri spomienkach na dovolené rozkoše z bývalého manželstva.

Boh povoláva do rôznych stavov. Aj čnosť čistoty sa v rôznych stavoch realizuje rôzne.

---

¹⁷⁷ WOJTYLA, K.: *Láska a zodpovednosť*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2003, s. 132.

¹⁷⁸ WOJTYLA, K.: *Láska a zodpovednosť*. 2003, s. 133.

¹⁷⁹ Porov.: WOJTYLA, K.: *Láska a zodpovednosť*. 2003, s. 130 – 135.

¹⁸⁰ Porov.: WOJTYLA, K.: *Láska a zodpovednosť*. 2003, s. 135.

11.2 Panenstvo

Ustanovenie tohto stavu je opísané v devätnástej hlave evanjelistu Matúša. Učeníci vraveli Pánovi: „Keď je to takto medzi mužom a ženou, potom je lepšie neženiť sa. On im povedal: „Nie všetci pochopia toto slovo, iba tí, ktorým je to dané. Lebo sú ľudia neschopní manželstva, pretože sa takí narodili zo života matky, iných takými urobili ľudia a iní sa takými urobili sami pre nebeské kráľovstvo. Kto to môže pochopiť, nech to pochopí“ (*Mt 19,10-12*). Ďalšiu stať v Písme, pojednávajúca o tomto stave, môžeme nájsť v Prvom liste Korint'anom. „Tvárnosť tohto sveta sa pomíňa. Chcem, aby ste boli bez starostí. Kto je bez ženy, stará sa o Pánove veci, ako sa páčiť svojmu Pánovi. Ale ženatý sa stará o svetské veci, ako sa páčiť manželke a je rozdelený. Aj nevydatá žena a panna rozmýšľa o Pánových veciach, aby boli sväté telom i duchom. Ale vydatá myslí na svetské veci, ako sa páčiť mužovi. No toto hovorím vo váš prospech, nie aby som vám hodil slučku, ale aby ste sa čestne a nerušene pripútali k Pánovi“ (*1Kor 7,31-35*). Aj tu, hoci iným spôsobom, zaznieva pohnútkou vyjadrujúca dôvod panenstva „pre Pána“, čo je to isté ako pre nebeské kráľovstvo. Tento stav podlieha často nepochopeniu, ba aj výsmechu. Panenstvo je vec Ducha a apoštol Pavol o takýchto veciach hovorí, že „živočíšny človek to nechápe, je to pre neho bláznovstvom a nemôže ich pochopiť, lebo ich treba posudzovať v Duchu Svätom, teda vo svetle viery“ (*porov. 1Kor 2,14*).

Význam tohto v súčasnosti tak zaznávaného stavu nie je malý. Pápežský kazateľ Raniero Cantalamessa hovorí o prorockej a misijnej dimenzii panenstva a celibátu. Na pochopenie prorockého rozmeru je treba vychádzať z pohnútok, ktoré schválil Pán Ježiš „pre Božie kráľovstvo.“ Božie kráľovstvo má charakteristiku, ktorá sa dá dosť výstižne vyjadriť formulou „už“ a „ešte nie“. „Už“ preto, že Kristus je tu je prítomný. V istom zmysle ešte neprišlo, preto sa modlíme „príď kráľovstvo tvoje.“ Preto sa niektorí rozhodujú žiť, ako sa bude žiť v záverečnej fáze Božieho kráľovstva, kde sa „tí, čo sú uznaní za hodných tamtoho veku a zmŕtvychvstania, už sa ani neženia, ani nevydávajú“ (*Lk 20,35*). Takto sa stávajú svedkom budúceho života. Zároveň pripomínajú manželom prvenstvo Ducha a Boha. Ak sme vyššie spomenuli, že Božie kráľovstvo ešte neprišlo, že je na ceste, sú potrební ľudia, muži a ženy, ktorí by ochotne a s nadšením všetok svoj čas a celé svoje srdce venovali príchodu tohto kráľovstva. A toto je práve ten misionársky rozmer. Títo ľudia napomáhajú pri zrode nových Božích detí, a preto panenstvo podobne ako manželstvo sa vyznačuje plodnosťou, aj keď v inom zmysle, v tom duchovnom.¹⁸¹

---

¹⁸¹ Porov.: CANTALAMESSA, R.: *Panenstvo*. Bratislava : Serafín, 1999, s. 15 – 26.

11.3 Čistota a manželstvo

Nemenej dôležitý stav, ako Bohu zasvätený život, je manželstvo. „Kto podceňuje manželstvo, ten oslabuje aj lesk panenstva. Kto ho naproti tomu chváli, ten viac zdôrazňuje obdivuhodnosť panenstva a robí ho ešte žiarivejším. Čo sa totiž zdá dobré len v porovnaní s niečím horším, to sotva môže byť zvlášť dobré“ (FC 16). Aj v tomto povolani je rovnako muž ako aj žena povolaný pestovať čnosť čistoty, aj keď vlastným spôsobom. Zaznieva mnoho hlasov útočiacich proti Cirkvi a jej zástupcom, keď ohlasujú pravdy týkajúce sa manželského spolužitia. Tieto normy však „nevytvorila Cirkev, ani o nich nerozhoduje podľa ľubovôle. V poslušnosti k pravde, ktorou je Ježiš Kristus, jeho obraz sa zračí v prirodzenosti a dôstojnosti ľudskej osoby, vykladá ju všetkým ľuďom dobrej vôle, hoci neskrýva, že jej naplnenie vyžaduje veľké úsilie“ (FC 33). A budúci pápež Karol Wojtyła píše: „Iba hlboké presvedčenie o nadúžitkovej hodnote osoby nám umožňuje odôvodniť v plnosti a dôkladným spôsobom toto stanovisko v etike.“¹⁸² Žiarivé príklady manželov, ktoré dokázali žiť kresťanskú náuku, sú svedkami, že sa to dosiahnuť dá. K plneniu týchto podmienok patrí: „trpezlivosť, pokora a silná odvaha, detinská dôvera v Boha a v jeho milosť, pravidelná modlitba i časté sväté prijímanie a sviatosti zmierenia“ (FC 33).

Rodina má aj práva a zároveň nenahraditeľnú povinnosť vo vedení detí k hodnotám čistoty. „Rodina má citový náboj, ktorý uľahčuje prijať bez duševných otrasov aj najchúlostivejšie reality.“¹⁸³ Ten istý dokument vyzýva rodičov: „Aby prirodzené citové väzby, ktoré spájajú rodičov s deťmi, boli v najvyššom stupni pozitívne, rodičia nech na základe pokojnej sexuálnej vyrovnanosti budujú k deťom vzťah dôvery v dialógu primeranom ich veku a vývoju.“¹⁸⁴

11.4 Prostriedky - ako pestovať čnosť čistoty

Kresťan musí byť bojovník, ktorému, ako povedal istý kňaz, pristane krvou sfarbená víťazná zástava a nie strachom zašpinená detská plienka. Táto jeho bojovnosť je nevyhnutná aj v snahe o zachovanie hodnoty čistoty. Ježiš nás nezbavil „všetkých nepriateľov, všetkých pokušení, ale nechal nám niektoré, teda naše žiadostivosti, aby sme sa naučili bojovať a dúfať v neho, a aby sme okúsili našu krehkosť.“¹⁸⁵ K prostriedkom pomáhajúcim k úspešnému boju patrí:

¹⁸² WOJTYLA, K.: *Láska a zodpovednosť*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2003, s. 211.

¹⁸³ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *O ľudskej láske*. Trnava : SSV, 1997, čl. 48.

¹⁸⁴ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *O ľudskej láske*. 1997, čl. 49.

¹⁸⁵ CANTALAMESA, R.: *Panenstvo*. Bratislava : Serafin, 1999, s. 65.

Umŕtvovanie

„Ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť“ (*Rim 8,13*). Duchovné umŕtvovanie má byť späté s vonkajším. Je to skutok nie tela, ale viery. Raniero Cantallamesa v úvahe nad slovami Ježiša, že lampou tela je oko, a že jedine vtedy bude naše telo vo svetle, ak naše oko bude čisté, hovorí: „V civilizácii obrazu, ako je tá dnešná, obraz sa stal privilegovaným nositeľom svetskej ideológie, plne presiaknutej sexualitou. Táto ideológia si urobila zo sexuality svojho sluhu, zavila ju úplne do svojho významu, ktorý jej dal Boh. Zdravý pôst od obrazov sa stal dnes dôležitejší ako pôst od jedla.“¹⁸⁶ Teda pri umŕtvovaní popri umŕtvovaní v jedle netreba zabúdať aj na tento rozmer.

Zdravé poznanie, prijatie vlastnej sexuality

Napomáha vytvoriť pokojnú a slobodnú predstavu o celej stvorenej skutočnosti vrátane odovzdávania života.

Prevencia

„Drahá Filotea, buď vždy na stráži, aby si hneď v prvej chvíli premohla všetky vábenia a príležitosti k nečistote a smilstvu.“¹⁸⁷ Takto upozorňuje ženevský biskup vo svojej vzácnej knižke Filotea. A ďalej upozorňuje: „Hriech nečistoty sa chce vkradnúť do duše celkom nepozorovane. Jeho začiatky sú často nepatrné, skoro nepozorovateľné, ale zrazu začne prudko rásť a privedie človeka čoskoro do biedy a nešťastia. Omnoho ľahšie je vyhnúť sa pokušeniam k tomuto hriechu, ako sa potom vyslobodiť z jeho pút a následkov.“¹⁸⁸

Spoločenstvo

Zvlášť pre tých, ale nielen pre tých, čo sa zasvätili Bohu s nerozdeleným srdcom, platí potreba priateľov, ktorí pomôžu, podržia v čase krízy. Platia slová Písma: beda človeku samotnému, keď padne, nemá toho, kto by ho zdvihol. Človek je bytosť spoločenská a bez osobných vzťahov sa nemôže rozvíjať.

Záver

„Čistota je ľaliou medzi čnosťami, robí ľudí podobných anjelom. Nič nie je čisté, čo nie je krásne, nepoškvrnené, neporušené. Čistota srdca má medzi čnosťami tú prednosť, že je krásnou ľaliovo-bielou čnosťou duše i tela.“¹⁸⁹ Je to teda čnosť, ktorá nemá len negatívny obsah, ako sa prevažne vo svete chápe, ale

¹⁸⁶ CANTALAMESA, R.: *Panenstvo*, 1999, s. 66.

¹⁸⁷ SALESKÝ, F.: *Filotea*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 167.

¹⁸⁸ SALESKÝ, F.: *Filotea*. Bratislava, LÚČ, 1996, s. 167.

¹⁸⁹ SALESKÝ, F.: *Filotea*. 1996, s. 164.